

Posudek na bakalářskou práci

Posluchačka Kateryna Misiurenko podala v akademickém roce 2024/2025 na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy bakalářskou práci *Katharsis mezi antikou a křesťanstvím*. Ve třech členěných kapitolách se věnuje fenoménu a pojmu *katharsis* v *antickém období*, zejména se pokouší nahlédnout do pojetí Hippokrata, dionýsovského a orfického mysterijního světa a zajímají ji názory Platóna a Aristotela. Trochu neorganicky představuje i teorie Bernaysovu a Lehnertovu (kapitola první). Druhá kapitola otevírá *křesťanské období*. Za představitele si zvolila Klementa Alexandrijského a Pseudo-Dionýsia Areopagitu, ale samozřejmě jí neunikají ani jiní velcí autoři, Evagrios, Syméon Nový Teolog, kapadočtí otcové, Izák Syrský a další. Zejména pak představitelé hesychasmu, především Řehoř Palama. Své postřehy opírá o moderní interprety archimandrita Kyprian Kern, Hierotheos Vlachos, J. Meyendorf, V. Losský a další. Nesnaží se jen o popisy, ale sleduje i klíčové fenomény duchovní a zejména hesychastické tradice (čistota srdce, duchovní pláč, čistota mysli). V závěrečné třetí kapitole pak autorka srovnává *Průnik obou*. Dochází k závěru, že tedy *dionýský a apollinský princip*, jsou inspirována Nietzscheovou prací *Zrození tragédie*: „V souladu s tím je antická tragická katarze dionýským principem a křesťanská existenciální katarze – principem apollinským.“ (s. 40) Zajímavým tématem je fenomén *zbožštění*, který Kateryna Misiurenko představuje jak u řeckých myslitelů, tak v křesťanské tradici. „V tomto kontextu se zřetelně ukazuje rozdíl mezi ‘dionýsovským’ a ‘apollinským’ přístupem. Dionýsovství spočívá v překračování morálních hranic a zdůrazňování výjimečnosti jednotlivce, což však často vede spíše k osobnímu úpadku než k očištění. Naproti tomu apollinský přístup – založený na zdrženlivosti a utrpení – sice prodlužuje cestu k vnitřnímu osvobození, avšak nabízí možnost pěstování ctností a hlubší transformace lidské bytosti.“ (s. 46). Tedy je cestou ke zbožštění, k němuž katarze tuto cestu otevírá. Zajímavé jsou také náznaky propojit úvahy o katarzi s uměním (divadlo, hudba, zpěv). V *závěru* je jasně vysloven výsledek bádání: „Tato práce ukázala, že i přes rozdílné cíle a kontexty zůstává pojem katarze jádrem důležité antropologické intuice – touhy po vnitřní proměně. Zatímco antická kultura hledala očištění prostřednictvím kolektivního emocionálního prožitku, křesťanství nachází cestu k očistě ve vnitřním tichu a osobní askezi. Tím se katarze stává nejen kulturním, ale i duchovním mostem mezi dvěma tradicemi, které přesto sdílejí společný cíl: osvobození člověka z pout nepravdy a návrat k jeho pravému bytí.“ (s. 52)

Práci hodnotím velmi pozitivně, v některých momentech přesahuje požadavky na práci bakalářskou. Kritické poznámky mám k povrchním a podle mne zbytečným podkapitolám 1.8 a 1.9 (teorie Bernaysova a Lehnertova), k často nevyčizelovaným poznámkám pod čarou, nepřesně uváděné odkazy, jen namátkou s. 27, pozn. 58 nakl. De Gruyter, pozn. 66, pozn. 74 a hodně dalších. Odkazy nejsou důsledné, podle normy. Také na str. 27 není jasné, k čemu se vztahuje citát: „Není věci...“ a p. Tyto spíše technické nedostatky neumenšují na solidní úroveň práce. Možná by stálo za to věnovat se trochu podrobněji divadelní katarzi v antických dramatech, ale to by byl námět spíše na další práci.

Hodnotím *eminenter* a přeji autorce nejen obhájení práce, ale také existenciální vstup do strhující cesty katarze a zbožštění.

Václav Ventura

Doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

8.9.2025